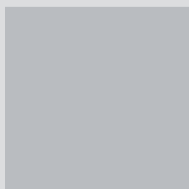
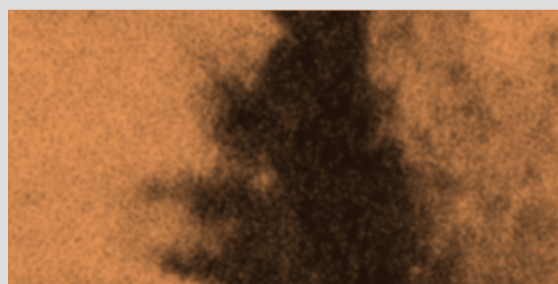
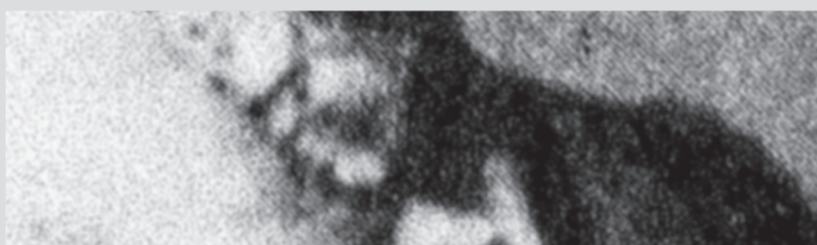

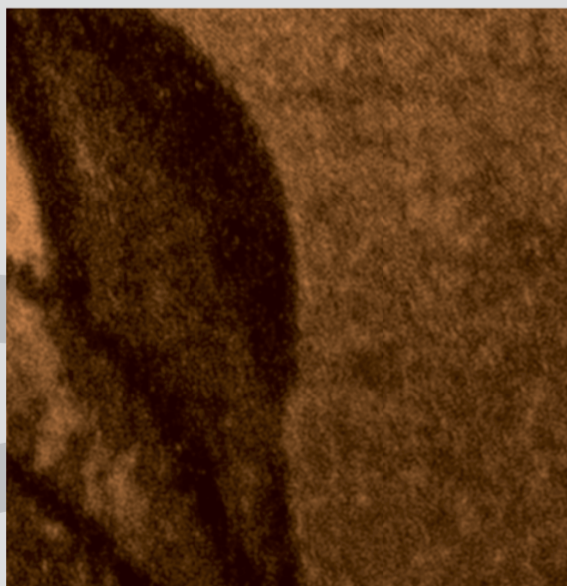
Zofia Sokolnicka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

BE BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE

Panna Sokolnicka

Zofia Sokolnicka należała do elitarnego grona pierwszych ośmiu posełek do Sejmu Ustawodawczego. Kobieta-polityk, działaczka społeczna i nauczycielka organizująca szkolnictwo w Wielkopolsce. Emisariuszka, dostarczająca tajne informacje dla Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie, a następnie Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu. Życiorys Sokolnickiej ukazuje los działaczki politycznej i społecznej XIX i XX wieku, gdy przenikały się sprawy walki o niepodległość i budowania wolnej, niepodległej Polski.

Była ona wybitną znawczynią spraw i stosunków wielkopolskich i wiedzą swą oraz pracą przyczyniła się w wysokim stopniu do wzmocnienia podstaw państwowości polskiej...

Kobieta w Sejmie: działalność posełek Narodowej Organizacji Kobiet. Zarys sprawozdania za lata 1919-1927, Warszawa 1928, s 10-11.

← Zofia Sokolnicka
📍 Kronika Miasta Poznania

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1878

Dzieciństwo i młodość

Zofia Sokolnicka przyszła na świat 15 maja 1878 r. w Krakowie. Była najmłodszą córką Stanisława Sokolnickiego herbu Nowina i Stanisławy z Moszczeńskich. Wychowano ją w oparciu o polskie tradycje patriotyczne i wartości religijne. Dziadek Zofii, Tadeusz, walczył w Powstaniu Listopadowym, a ojciec w Powstaniu Styczniowym. Z dwiema starszymi siostrami, Lucyną i Marią, kształciła się w Wyższej Szkole Żeńskiej Anny i Anastazji Danysz w Poznaniu. Ukończyła również dwuletnią szkołę uprawniającą do nauczania w elementarnych i wyższych szkołach żeńskich.

→ Stanisława z domu Moszczeńska Sokolnicka, matka Zofii
 📍 Ze zbiorów prywatnych K. Męczyńskiej

↑ Lucyna Sokolnicka (trzecia od lewej)
 📍 Ze zbiorów prywatnych K. Męczyńskiej

↑ Zofia razem z rodziną mieszkała przy ulicy Ogrodowej w Poznaniu, gdzie od 1909 r. prowadziła razem z siostrami Zakład Wychowawczy dla Dziewcząt (późniejsze Prywatne Gimnazjum Żeńskie im. Królowej Jadwigi).
 📍 https://fotopolska.eu/63405,str.html?map_z=17&f=975478-foto

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

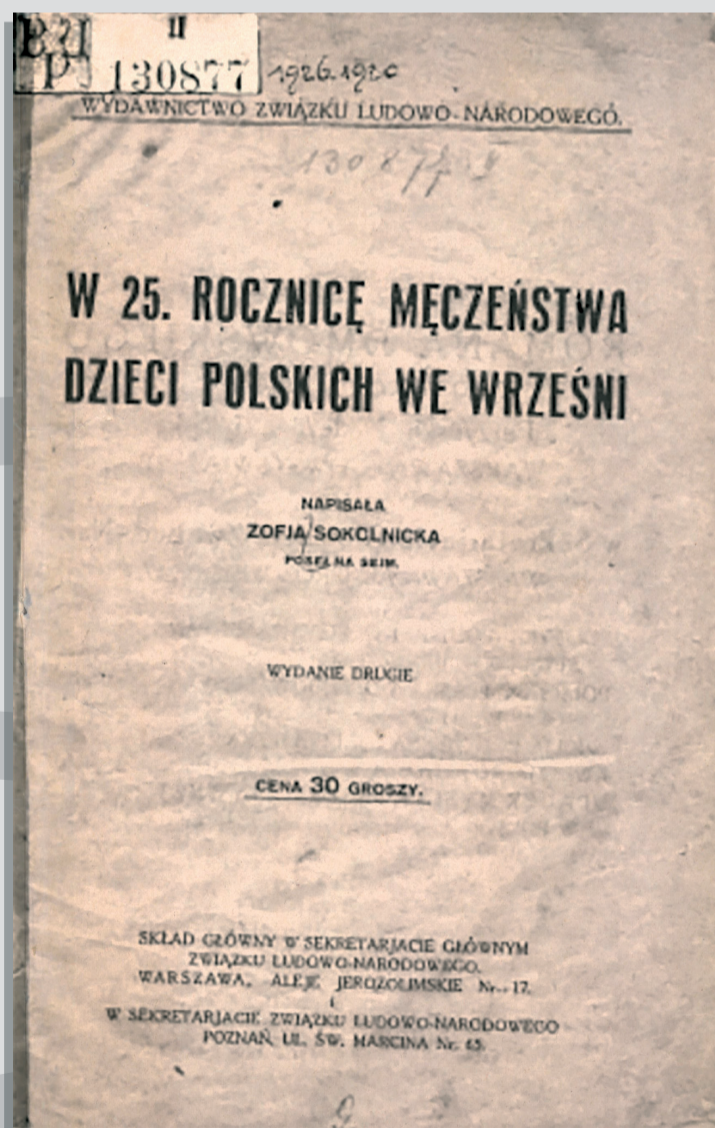
1894

Działaczka

← Informacja o działalności Towarzystwa „Warta” w Poznaniu
 POLONA

Wspólnie z Marią Brownsfordówną opracowała podręcznik dla nauczycieli języka polskiego „Jak uczyć dzieci czytać i pisać po polsku”. Po odebraniu wszechstronnego wykształcenia zaangażowała się w działalność społeczną, polityczną i oświatową. Brała udział w konspiracyjnym nauczaniu dzieci języka polskiego i historii w ramach Towarzystwa „Warta”. Organizowała wykłady polskich naukowców, a wspólnie z ks. Kazimierzem Malinowskim utworzyła tajne kuratorium szkolnictwa pod nazwą Towarzystwa Opieki Rodzicielskiej.

↑ Broszura Zofii Sokolnickiej, *W 25. rocznicę męczeństwa dzieci polskich we Wrześni*, Warszawa 1926

↑ Zofia Sokolnicka, „Kurier Poznański”, 1937, nr 95
 POLONA

INSTYTUT
 PAMIĘCI
 NARODOWEJ

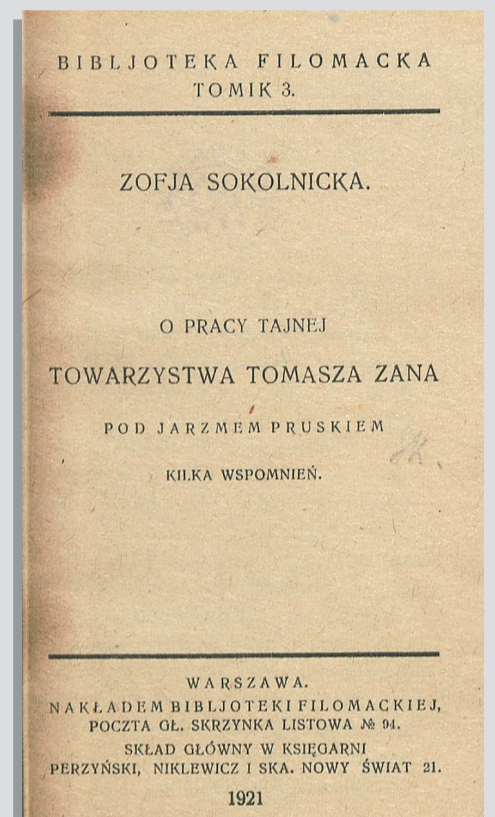
1903

„Młodzież ostoją i strażnicą polskości”

W 1903 r. Sokolnicka jako jedna z nielicznych kobiet została przyjęta do konspiracyjnej Ligi Narodowej, w której pełniła opiekę nad tajnymi stowarzyszeniami młodzieży takimi jak Towarzystwo Tomasza Zana i Drużyna Harcerska im. Emilii Plater w Poznaniu (pierwsza żeńska drużyna harcerska w Wielkopolsce). Przez okres dwudziestu lat Zofia Sokolnicka była opiekunką Towarzystwa Tomasza Zana – organizacji, która w czasie zaboru pruskiego zajmowała się nauczaniem młodzieży języka polskiego, historii i literatury oraz kształtowała postawę patriotyzmu. Członkowie tej organizacji brali udział w zwycięskim Powstaniu Wielkopolskim.

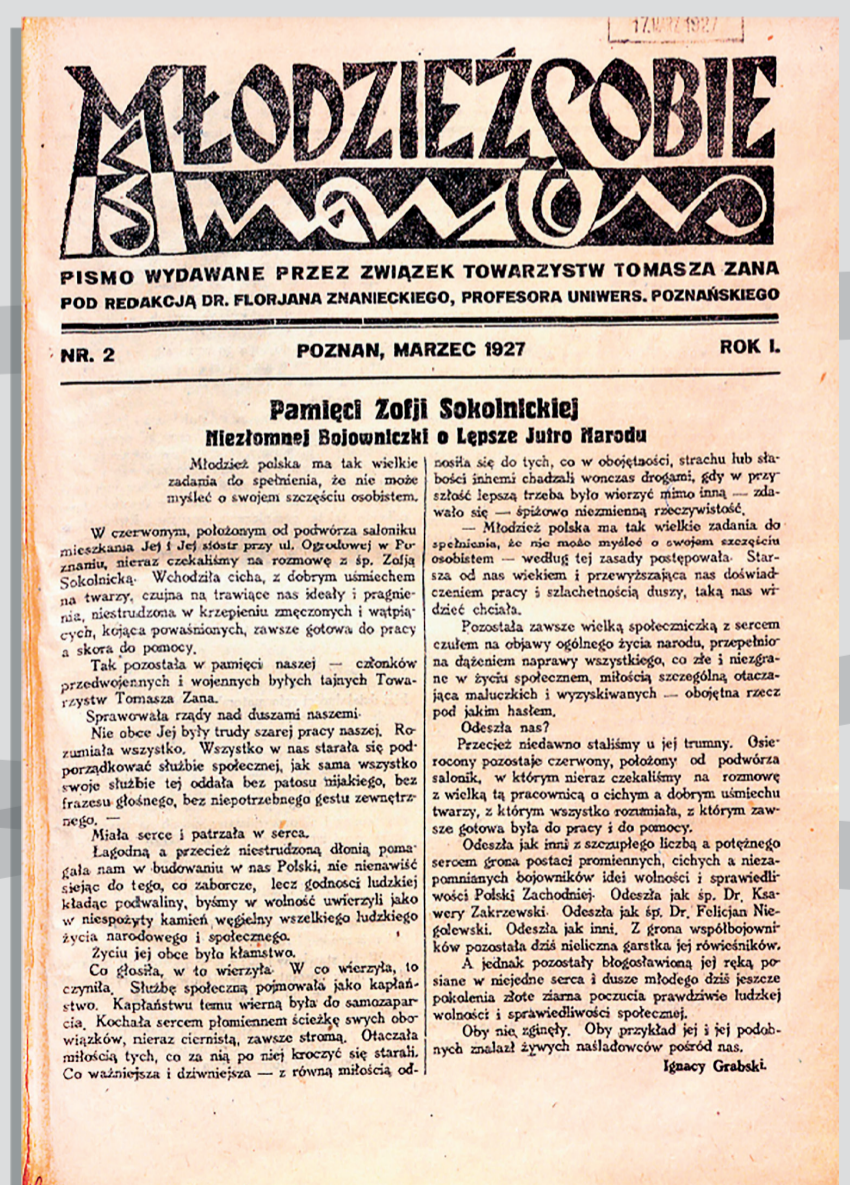
→ Wspomnienia Zofii Sokolnickiej o Towarzystwie Tomasza Zana, *O pracy tajnej Towarzystwa Tomasza Zana pod jarzmem pruskim. Kilka wspomnień*, Warszawa 1921

POLONA

↑ Kartka z życzeniami z pieczętką Drużyny Harcerskiej im. Emilii Plater w Poznaniu

Ze zbiorów prywatnych K. Męczyńskiej

↑ Artykuł poświęcony Zofii Sokolnickiej „Młodzież Sobie”, 1927, nr 2

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Bo nie tylko jest dobroczyńcą, kto dobro czyni, lecz także ten, kto je przyjmuje i daje sposobność do czynienia dobrze, gdyż dobro czyniąc, wznosimy się wzwyż i rozbudowujemy własnego ducha.

Z. Sokolnicka, *O pracy tajnej Towarzystwa Tomasza Zana*, Warszawa 1921

↑ Zofia Sokolnicka
📷 Kronika Miasta Poznania

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

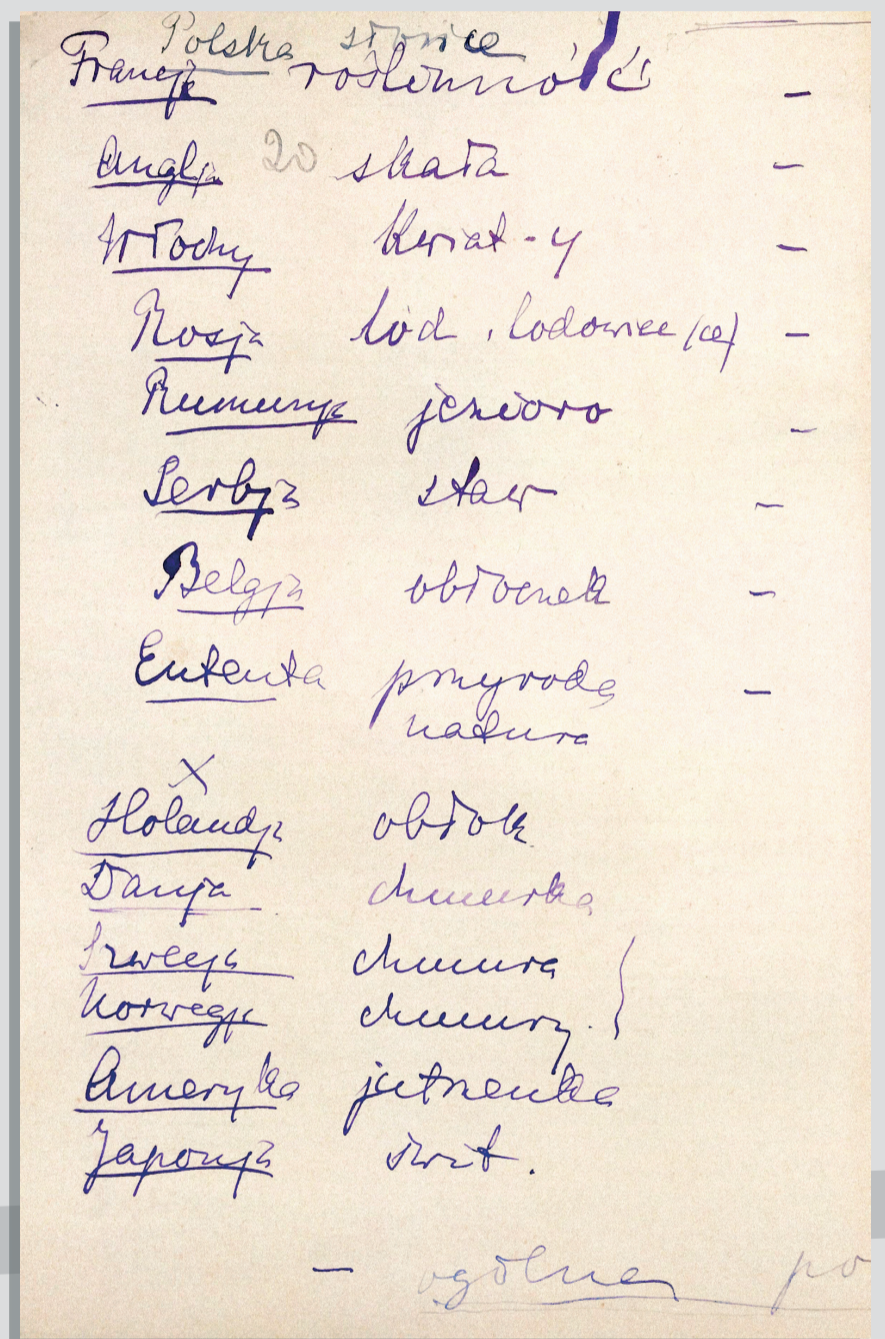
1916-
-1919

„Nici tajne, nici subtelne...”

W czasie I wojny światowej Zofia Sokolnicka, pełniąc funkcję emisariuszki Tajnego Międzypartyjnego Komitetu Obywatelskiego, przewoziła informacje dotyczące sytuacji w zaborze pruskim. Wiadomości te przekazywała do Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie, mającej za zadanie informowanie państw zachodnich o sytuacji w Polsce. Pod pretekstem leczenia wzroku, Sokolnicka uzyskała pozwolenie od władz niemieckich na wyjazd do Szwajcarii. Następnie pełniła rolę kurierki Komitetu Narodowego Polskiego.

→ W listach pisanych do rodziny, Zofia Sokolnicka za pośrednictwem opracowanego szyfru przekazywała informacje na temat sytuacji politycznej do Międzypartyjnego Komitetu Obywatelskiego w Poznaniu.

📍 AAN w Warszawie

↑ Marian Seyda, współorganizator Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie
📍 „Przewodnik Katolicki”, 1938, nr 13, s. 204

↑ Komitet Narodowy Polski w Paryżu
📍 POLONA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1918

Polski Sejm Dzielnicowy

Pierwsze posiedzenie Dzielnicowego
Sejmu Polskiego, d. 3. 12. 18 w Poznaniu

W okresie poprzedzającym wybuch Powstania Wielkopolskiego Zofia Sokolnicka została wybrana na delegatkę z powiatu poznańskiego na Polski Sejm Dzielnicowy. Podczas obrad odbywających się w dniach 3-5 grudnia 1918 r. w Poznaniu powołano Naczelną Radę Ludową, obejmującą władzę zwierzchnią na terenach zaboru pruskiego. Wśród jej członków znalazła się również Zofia Sokolnicka. Przewodniczyła Komisji dla Szkolnictwa Średniego Żeńskiego przy Wydziale Szkolnym Naczelnej Rady Ludowej.

↑ Pierwsze posiedzenie
Polskiego Sejmu Dzielnicowego
w Poznaniu, 3 XII 1918
POLONA

Spis delegatów wszystkich dzielnic zaboru pruskiego, wybranych na Polski Sejm Dzielnicowy do Poznania.

Poznańskie.

1. Kliszyński Bolesław, Poznań.	31. Jeske Edward, Poznań.
2. Dr. Seydlitz Włodz., Poznań.	32. Dr. Mieczkowski, Poznań.
3. Sokolnicka Zofia, Poznań.	33. Skoludzińska Franc., Poznań.
4. Frąckowski Jan, Poznań.	34. Krysiwicz Bolesław, Poznań.
5. Dr. Rybicka-Dobrzyńska, Poznań.	35. Brzeziński Stanisław, Poznań.
6. Dr. Rydlewski Celestyn, Poznań.	36. Ks. Maliński Franc., Poznań.
7. Michalak Antoni, Poznań.	37. Laube Stefan, Poznań.
8. Woźnicki Jan, Poznań.	38. Duxa Franciszek, Naramowice.
9. Starkowa Zofia, Poznań.	39. Grajczak St., Staroleka Mała.
10. Smoczyńska Anna, Poznań.	40. Zenker Marcin, Główna.
11. Olejniczak Józefa, Poznań.	41. Widerski Jan, Wierzenica.
12. Leitgeber Roman, Poznań.	42. Staniewski Tadeusz, Swarzędz.
13. Dr. Meissner Czesław, Poznań.	43. Maciejewski Wojc., Winiary.
14. Krause Teodor, Poznań.	44. Łucki Franciszek, Główna.
15. Dobrowolski Stefan, Poznań.	45. Ks. Wiliński Stan., Owińska.
16. Woźniakowa Jadwiga, Poznań.	46. Mucha Jan, Wirki.
17. Banc Edmund, Poznań.	47. Pluciński Zygmunt, Lussówko.
18. Hedinger Witold, Poznań.	48. Lechna Wojciech, Dopiewo.
19. Urbankówna Agn., Poznań.	49. Stepczyński Franc., Tarnów.
20. Wybieralski Bolesław, Poznań.	50. Ks. Serdecki Ignacy, Lussowo.
21. Tulodziecka Anjela, Poznań.	51. Ks. Walich Kazim., Pobjedziska.
22. Nowicki Stanisław, Poznań.	52. Ks. Smorawski K., Wronczyn.
23. Cegiłka Wacław, Poznań.	53. Heliński Wł., Pomarzanowice.
24. Rzepecka Zofia, Poznań.	54. Ciesielski Jan, Modrze.
25. Michalak Stanisław, Poznań.	55. Biały Kazimierz, Stęszewo.
26. Adamczak Franciszek, Poznań.	56. Chrzanowski Bern., Poznań.
27. Krajna Kazimierz, Poznań.	57. Heliński Wł., Pomarzanowice.
28. Stolpe Stanisław, Poznań.	58. Ks. Kozierowski St., Skórzewo.
29. Rzepecki Karol, Poznań.	59. Jakubowski Jan., Wronczyn.
30. Kłos Tadeusz, Poznań.	60. Jordan, Chomecice.
	61. Dr. Bajosiński, Poznań.
	62. Żelazek Stanisław, Pałędzie.

↑ Naczelna Rada Ludowa
„Dziennik Polskiego Sejmu
Dzielnicowego”, Poznań 1918

↑ Spis delegatów z powiatu
poznańskiego, „Dziennik Polskiego
Sejmu Dzielnicowego”, Poznań 1918

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

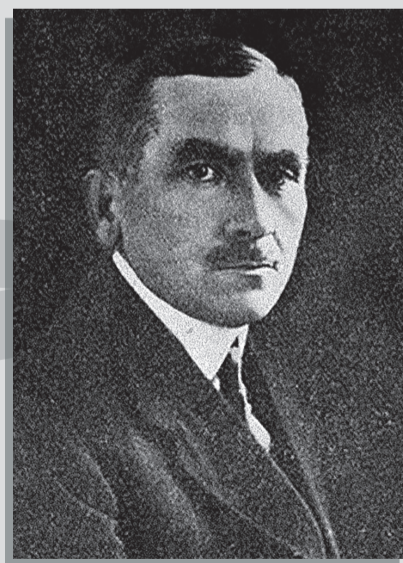
1918-
-1919

Powstanie Wielkopolskie

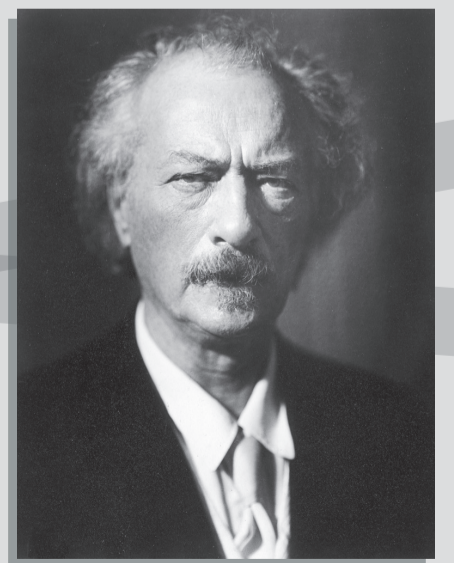
Uczestniczyła w spotkaniu z Ignacym Janem Paderewskim w przeddzień wybuchu Powstania Wielkopolskiego w grudniu 1918 r., które odbyło się w Hotelu Bazar w Poznaniu. Po wybuchu walk powstańczych podróżowała przez ogarnięte rewolucją Niemcy, by dostarczyć bieżące informacje do Paryża. W czasie konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r. należała do grona ekspertów strony polskiej, z których pomocy korzystał Komitet Narodowy Polski i polska delegacja.

↑ Hotel Bazar w Poznaniu
📍 NAC

→ Zofia Sokolnicka należała do Narodowej Demokracji, dlatego częstym gościem w mieszkaniu przy ul. Ogrodowej był Roman Dmowski
📍 NAC

↑ Ignacy Jan Paderewski
📍 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Głosem kobiet

→ Kobieta w sejmie:
działalność posłanek Narodowej
Organizacji Kobiet. Zarys
sprawozdania za lata 1919-1927,
Warszawa 1928

Zofia Sokolnicka angażowała się w działalność organizacji kobiet i walczyła o ich prawa. W Wielkopolsce wspólnie z działaczkami Towarzystwa „Warta” urządzała wiece. Współtworzyła wiele organizacji takich jak Zrzeszenie Związków Kobięcych Towarzystw Oświatowych w Rzeszy Niemieckiej z siedzibą w Poznaniu. Jako posłanka walczyła o zniesienie ograniczeń praw kobiet i była jedną z założycielek Narodowej Organizacji Kobiet, która zgodnie ze swym zadaniem statutowym zakładała „równouprawnienie kobiety w ustawach i w życiu” m.in. aktywizację kobiet w życiu publicznym oraz równe prawo w ustawach i kodeksie cywilnym.

80% 1200
STAROSTWO GRODEK
TORUŃSKIE
1205 3000
TO
1204
Toruń

Dlaczego należy przystąpić do Narodowej Organizacji Kobiet?

Kobiety Polki-Katoliczki organizujcie się w N. O. K.

1. Ażeby bronić zasad wiary katolickiej oraz chrześcijańskiej uczciwości i obyczajności zarówno w domu i rodzinie jak w życiu społecznym i państwowym (w urzędach państwowych i samorządowych, w sejmie).
2. Ażeby bronić nierozwrotności sakramentu małżeństwa.
3. Ażeby domagać się w szkole religijnego wychowania młodzieży.
4. Ażeby budzić w młodzieży sumienie oparte na przykazaniach i prawdzie Bożej.
5. Ażeby skutecznie móc wspólnie występować przeciwko wszelkiemu zgrzeszeniu, nieuczciwości, złodziejstwu, pijaństwu.
6. Ażeby domagać się by wszelkie zarządzenia i poczynania w państwie lub z jakichkolwiek bądź wychodzących środowisk oparte były na zasadach etyki katolickiej.
7. Ażeby wyrobić w społeczeństwie poczucie odpowiedzialności i wyrwać społeczeństwo z tej wielce szkodliwej bierności i apatii tak niegodnej naszego narodu.
8. Ażeby Ojczyźnie w każdej służyć potrzebie i niedopuszczyć do tego by wrogowie Polski śmieli tknąć Jej granice.
9. Ażeby nie pozwolić by Niemiec, żyd śmieli obrażać naród polski w jakikolwiek bądź sposób.
10. Ażeby nie dać się opanować w Polsce żydom, masonom i komunistom.
11. Ażeby popierać wyłącznie polski przemysł, zwalczać żydów w każdym kierunku.
12. Ażeby w duszach własnych i u naszych bliźnich rozwijać prawdziwą miłość dla Polski.

Narodowa Organizacja Kobiet jest jedyną polityczną organizacją kobiecą o ideologii Katolicko-Narodowej, która przez 20 lat swego istnienia zdała egzamin z wytrwałej, pełnej zapatu i odwagi cywilnej wielce pożytecznej pracy społecznej.

Każda dobra Polka - Katoliczka powinna uważać sobie za honor i obowiązek przynależenia do miejscowego Oddziału N. O. K.

Zgłoszenia prosimy składać na ręce przewodniczącej Zofii Piskorskiej, Toruń, ul. Prosta 5 m. 4, telef. 20-62.

Nakładem Narodowej Organizacji Kobiet w Toruniu. — Członkami Drukarzni Toruńskiej S. A. w Toruniu.

→ Ulotka Narodowej
Organizacji Kobiet,
1921 r.
POLONA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**O tem nigdy zapominać nie możemy, że Polska
buduje się z „mieczem w jednym ręku, zaś kielnią
w drugim” i zasięgiem kultury polskiej wytyczamy
granice państwa naszego.**

Mowa posła Zofii Sokolnickiej wygłoszona na 191 posiedzeniu
Sejmu Ustawodawczego dn. 30 listopada 1920 r., Warszawa 1920

↑ Zofia Sokolnicka

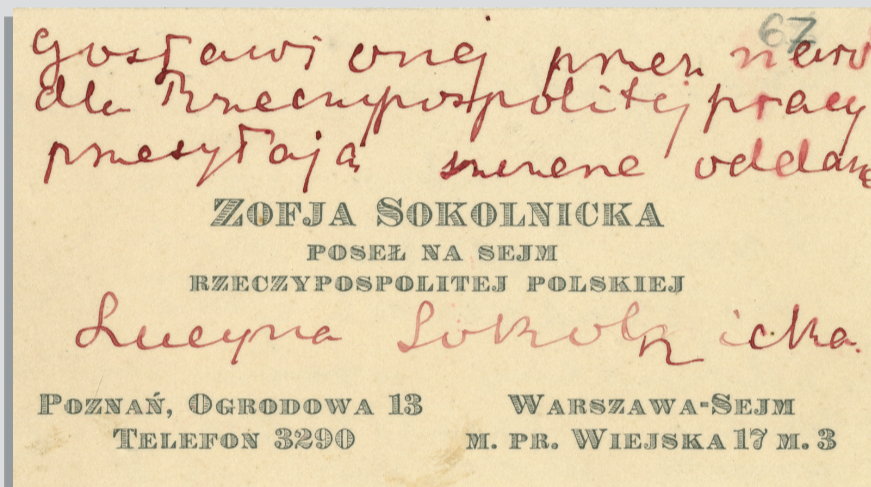
📷 „Powstaniec Wielkopolski: jednodniówka z okazji 10-lecia
oswobodzenia Wielkopolski 1918-1928”, Poznań 1928

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1919

Z sejmowej mównicy

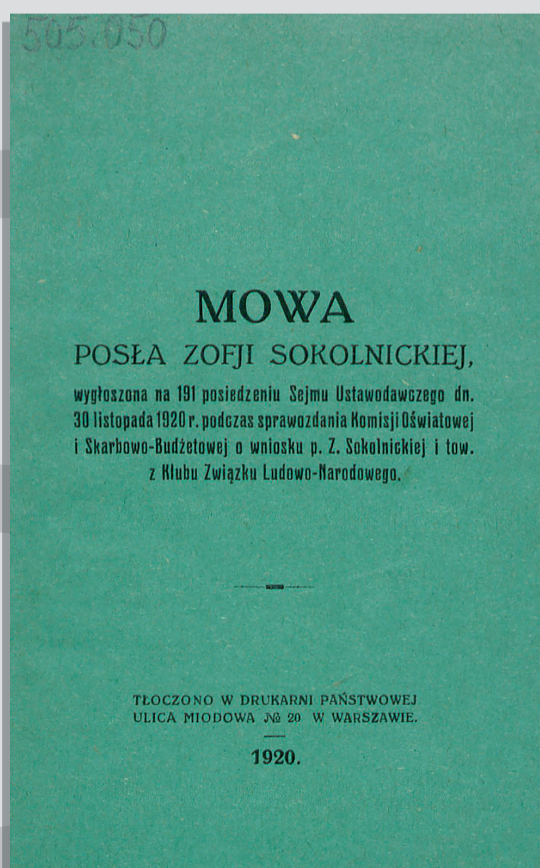
↑ Zofia Sokolnicka
„Przewodnik Katolicki”,
1927, nr 11

↑ Bilet wizytowy Zofii Sokolnickiej
Ze zbiorów Archiwum PAN
w Warszawie Oddział w Poznaniu

W czasie wyborów do Sejmu Ustawodawczego w 1919 r. znalazła się w gronie pierwszych ośmiu posełek. Wybrano ją na kadencję w latach 1919-1922 z ramienia partii Związku Ludowo-Narodowego. Jednym z głównych celów Sokolnickiej do zrealizowania w polityce była walka o poprawę sytuacji nauki polskiej. Powtórnie startowała w wyborach na następną kadencję do Sejmu w latach 1922-1927 z ramienia partii Związku Ludowo-Narodowego. Zasiadała w komisjach zajmujących się oświatą, opieką społeczną oraz finansami i budżetem. Wiele zgłoszonych przez nią wniosków dotyczyło spraw szkolnictwa i oświaty polskiej oraz sytuacji na Górnym Śląsku. Powołano ją do Komitetu Wojewódzkiego Organizacji Obrony Państwa w Poznaniu, który powstał jako sprzeciw wobec zamachu majowego w 1926 r. Wzięła udział w posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego w maju 1926 r., by oddać swój głos na kandydującego na prezydenta wojewodę poznańskiego Adolfa Bnińskiego.

← Mowa Zofii Sokolnickiej wygłoszona na posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego w 1920 r. O aktywności Sokolnickiej w Sejmie świadczy fakt, że była autorką i współautorką dwudziestu ustaw, wielokrotnie przemawiała na posiedzeniach plenarnych i zgłosiła dwadzieścia sześć interpelacji oraz wniosków.

☑ POLONA

299	Sobek Jan	Rolnik	45	P. S. L.	Handzlówka, pocz. Albigo-wa, tel., st. kol. i pow. Łañcut	Piękna 43 m. 31.
300	Ks. Sobolewski Kazimierz	Dziekan	17	N. Z. L.	Mińsk-Mazowiecki, pocz. tel. i kol. Mińsk-Mazowiecki	Piękna 14 m. 2.
301	Sokolnicka Zofja	Nauczycielka	Mogilno	Zw. L. N.	Poznań, Ogrodowa 13.	Wiejska 17.
302	Sokołowski Stefan	Ziemianin	6	N. Z. L.	Wromukowo, poczta Żuromin, pow. Mława	Wiejska 3 m. 10.
303	Sołtyk Stefan	Dyrektor gimn.	32	N. Z. L.	Radom, gm. tel. i pocz. Radom	Wileza 44 m. 5.

↑ Fragment składu osobowego Sejmu Ustawodawczego w 1920 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1927

Złotymi głoskami jaśnić będzie

Zofia Sokolnicka zmarła 27 lutego 1927 r. Miała 48 lat. Podobnie jak jej siostry nigdy nie założyła rodziny. W jej pogrzebie uczestniczyli posłowie i senatorowie z Warszawy oraz przedstawiciele władz miasta Poznania, działacze społeczni i polityczni. O zasługach Zofii Sokolnickiej na polu pracy niepodległościowej, oświatowej oraz politycznej świadczą słowa opublikowane na łamach „Kuriera Poznańskiego” z okazji dziesięciolecia traktatu wersalskiego: „Wśród tych, którzy przygotowali niepodległość Polski, złotymi głoskami jaśnić będzie po wszystkie czasy imię kobiety – Wielkopolanki, zgasłej po trudach długiego dnia roboczego: ZOFII SOKOLNICKIEJ”. W 1933 r. została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Niepodległości. Było to szczególne wyróżnienie, ponieważ odznaczenie to otrzymywali żołnierze Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej (POW).

↑ Nekrolog Zofii Sokolnickiej, „Kurjer Poznański”, 1927, nr 94 Pochowana została na cmentarzu parafii pod wezwaniem św. Marcina w Poznaniu, a po jego likwidacji jej prochy przeniesiono na cmentarz Zasłużonych Wielkopolan na Wzgórzu św. Wojciecha w Poznaniu.

POLONA

← Artykuł o Zofii Sokolnickiej z dnia 28.02.1927. „Kurjer Poznański”, 1927, nr 94

POLONA

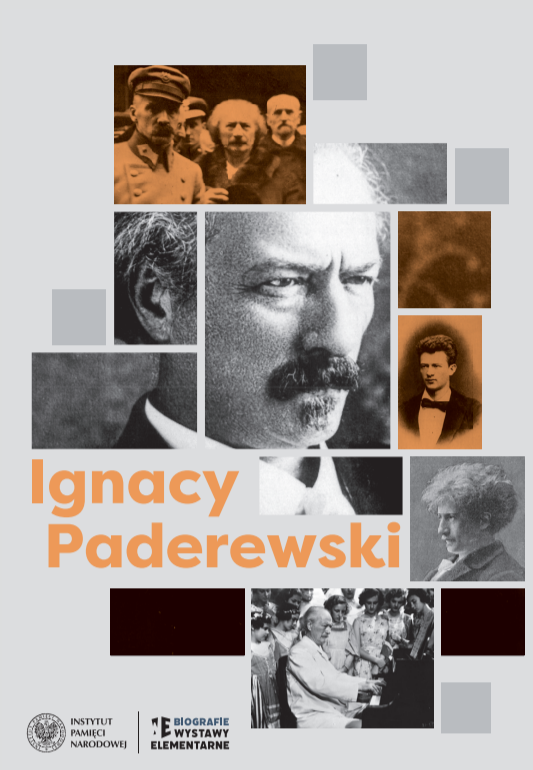

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Złote gody Bolesława i Michaliny z Sokolnickich Moszczeńskich, 1925 r. Zofia Sokolnicka siedzi w pierwszym rzędzie, druga od prawej.

POLONA Zbiory prywatne K. Męczyńskiej

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne Wystawy elementarne:

Autorzy wystawy: dr Izabella Kopczyńska
Anna Chmielewska-Metka
Recenzja: dr hab. Marek Gałęzowski
Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak
Skład: Marcin Kucewicz
Fotografie i dokumenty: Archiwum Akt Nowych, POLONA,
Narodowe Archiwum Cyfrowe,
Polska Akademia Nauk,
Zbiory prywatne Katarzyny Męczyńskiej

**INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**